

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio IV. De conscientia scrupulosa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

alteri ex obedientia obueniens graue sit, & certum. At superiori...

Quinta dubitatio est, an si preceptum superioris sit tibi...

Videris teneri, quia onus, & molestia illa non est aliena a...

Verum (est hoc sit satis probabile) acquirere poteris com...

PUNCTVM XIV.

An milites dubitantes de iustitia belli possint, & debeant Principi obedire.

- 1 Subditi milites obligati sunt obedire, secus alienigena, ex communi sententia.
2 Nullus miles tenetur militare dubius de iniustitia belli, quousque examen premitat.
3 Si subditi non habet aliquam rationem dubitandi, debet dubium deponere, & militare.
4 Proponuntur quadam obiectiones, & fit illis satis.

Propono hanc questionem, vt clarius innotescent quae diximus...

Communis sententia huic quaestioni respondet subditos posse, ubi ratio que esse obedire, secus vero alienigenas, quia in...

Verum in hac re existimo primo, tam subditos, quam non subditos, si dabitur habeant fundatum de iniustitia belli, non teneri, imo nec posse militare, quousque examen, quantum commode possint premitant.

Secundo existimo, quoties subdito non se offert aliqua grauis, & bene fundata ratio dubitandi de iniustitia belli, tenetur dubium, vt pote frivolum, & inane deponere, & iustitiam belli praesumere, & militare.

nibus manifestare, quod est grauissimum inconueniens.

Hae ratio (meo iudicio) probat non solum subditum, sed etiam non subditum bellare posse, quoties non se illi offert grauis aliqua ratio dabitandi de iniustitia belli.

Obicies primo ergo quilibet miles poterit iam vni patri se adscribere iam alteri, si praesumere poterit quem ibet Principem praesentem iuste praesentem.

Respondeo hoc intelligi non posse de militibus subditis: ij enim in aduersam partem inclinare non possunt ob crimen laesae maiestatis, & inobedientiae.

Obicies secundo, Nemin possit possessionem suffragari, cum Princeps eo ipso, quod bellum indicit, priuat alterum Principem iure possidendi, & ad executionem sententiae a se prolatae procedit bello.

Respondeo sententiam, & iudicium vnus Principis, alteri non subiecto praediacare non posse, neque tale iudicium dicendum est proprium sententiam, cum sit contra inauditam partem, & quae non tenetur coram ipso comparere.

Pro prioriori intelligentia huius disputationis de dubia conscientia inquiri potest an dubium iuris, vel facti sufficiat in materia irregularitatis, vt quis irregularitatis sibi vindicat proprium locum, ibi discutendam remitto.

DISPUTATIO IV.

De Conscientia scrupulosa.

PUNCTVM I.

Quid sit scrupulus, & an contra illum quis agere possit.

- 1 Definitur scrupulus.
2 Contra scrupulum agere licitum, & laudabile est.
3 Proponuntur quadam obiectiones. Fit illis satis.

Missis variis sententis dicendum est cum communi, scrupulum esse leuem suspicionem, seu existimationem ex leuibus rationibus ortam, qua quis inducitur ad credendum, vel dubitandum esse peccatum quod reuera non est.

Agere contra scrupulum non solum licitum, sed laudabile esse est ferè omnium sententia, vt constat ex Doctoribus

DE CASTRO PALACIO...

nuper relatis, & ex Nauarr. *sum. pralud. s. n. 9. & cap. 27. num. 28.* & *cap. si quis autem, de penit. disp. 7. n. 64.* Thom. Sanch. *in Decal. lib. 1. cap. 10. num. 80.* Ioan. Sanch. *disp. 41. à n. 7.* Ratio, quia scrupulus non tollit iudicium certum, vel probabile de honestate actus, saltem per principia extrinseca, seu ex auctoritate aliorum; licet illud iudicium suffocet aliquo modo, & quasi densis tenebris obnubilet. Aliàs si tolleret iudicium, iam non esset scrupulus, sed dubium. Stante ergo iudicio certo, vel probabili de honestate actus, clarum est stare firmam regulam honeste operationis. Ergo potest se illi scrupulosus confortare, Quòd autem hoc sit laudabile, ex eo conuincitur, quia oportet huiusmodi dubitationes, & formidines, utpote friuolas, & sine ratione sobortas sedare: nullum autem efficacius remedium inueniri potest, quam si illis scrupulosus non acquiescat. Ergo. Adde non solum licitum, & laudabile esse, sed aliquando obligatorium, agere contra scrupulum, videlicet, si ex anxietate scrupulorum graue damnum salutis scrupulosus pateretur, aut se officio proprio prestando inutilem redderet, aut à communione, vel confessione, aut alia actione sub precepto obligante retraheretur, ita Sayrus *in clauis regie, lib. 1. cap. 14. Valent. supra. Salas, n. 298.* Thom. Sanch. *n. 83.* Ioan. Sanch. *n. 7. in fin. Montef. 1. 2. disp. 29. q. 6. n. 255.*

Ex hac doctrina constat necessarium non esse deponere scrupulum, ut recta sit operatio: cum enim scrupulus (ut dictum est) non constituit dubium formaliter, neque tollat assensum oppositæ patris, nihil obstat rectæ operationi: & ita tradunt Nauarr. Vasquez, Valent. uterque Sanchez & alij *suprà.*

3 Sed obijci primò, *cap. per tuas, de simon.* ubi quidam ordinatus ab Episcopo, qui dicebatur Simoniacus, permittitur in suscepto ordine ministrare: non tamen ab eodem vltius promoueri, nisi deponat errorem, qui error ex conscientia nimis scrupulosa ortum habuit, ut ibidem dicitur. Ergo facere contra scrupulum, illo non deposito, non licet.

Respondeo sic ordinatum non habuisse scrupulum, sed errorem, etsi talis error ex conscientia scrupulosa ortum habuerit. Agere autem contra conscientiam erroneam, errore non deposito, malum est, quia tollit iudicium certum, vel probabile de honestate actus, ut in 1. disp. huius tract. diximus. Non tamen est malum agere contra scrupulum, illo non deposito, quia scrupulus, cum non sit iudicium, sed quædam leuis suspitio, & formido, non tollit assensum. Ut autem scrupulus non veniant in errorem, debemus illis in principio obistere.

Obijci secundo *cap. inquisitioni, de sentent. excom.* ubi conuictus dubitans de matrimonij valore, si ex leui, & temeraria credulitate dubitat, dicitur debere conscientiam hanc leuem, & temerariam explodere, ut licite possit non solum reddere, sed exigere debitum. Ergo iam scrupulus ad recte operandum est deponendus.

Respondeo primò cum gloss. *ibid.* deberi huiusmodi conscientiam leuam, & temerariam credulitatis explodi: quia illa conscientia non scrupulus, sed dubium, vel potius error erat, tollens contrarium iudicium de honestate actus.

Secundò respondeo cum Thom. Sanch. *in Decal. cap. 10. num. 81.* conscientiam ex leui, & temeraria credulitate subortam debere explodi quoad consensum in illam: non enim iustum est illi acquiescere. At non est necessarium illam explodere quoad sensum, id est, illam non sentire; vix enim possibile est agitarum scrupulis, illos ita à se explodere, ut eorum vexationem non sentiant.

PUNCTUM II.

Quæ remedia scrupulosis sint adhibenda.

- 1 Oportet scrupulum cognoscere, & quomodo cognoscendus sit.
- 2 Si scrupulus sit in rebus efficiendis, non debet scrupulosus in earum examinatione detineri.
- 3 Si de rebus præteritis, non debet eas sum facere, nisi res clara sit.
- 4 Non debent confessiones repeti ab scrupulosis.
- 5 Nec illorum dubia Confessarius semper audire.
- 6 Eorum dubitationes in mitiorem partem interpretanda sunt.
- 7 Alia remedia videri possunt apud Doctores.

1 **V**T remedia scrupulosis adhibeamus, curandum est, ut si scrupulosus esse cognoscatur. Ut autem sic lætos se cognoscere possint, non suo iudicio, sed iudicio Confessoris, vel alterius viri docti, cui suam conscientiam sæpius declarauerit, stare debent. Confessarius vel vir doctus cogouit aliquem scrupulis vexari, si deprehendat sæpius illum sine fundamento firmo existimare esse peccatum, quod re vera non est, ut notant ferè omnes Doctores *suprà* relati. Item scrupuli possunt esse in vna materia tantum, vel in pluribus; sed de omnibus est idem dicendum, ut ex sequentibus constabit.

2 Si scrupuli sint de rebus efficiendis, eo quòd scrupulosi suspicantur se illa efficiendo peccate mortaliter, debet Confessarius scrupulosos monere, ne se in eorum examinatione detineant, sed si primo aspectu, ut illicita non cognoscunt certò, & sine formidine, credant licita esse, ita Vasquez *disp. 67. cap. 2. ad finem.* Azor. *lib. 2. cap. 20. q. vlt.* Salas *conclus. 3.* Thom. Sanch. *c. 10. n. 81.* qui optimè addit cum Vasquez, aliquando posse aliquem ita scrupulis vexari, ut consili possit, ne quid vt mortale reputet, quin iuriclarando possit affirmare ita esse. Ratio est, quia scrupulosus capax non est examinandi rationes, cum leues, & friuolæ, vt grauissimæ illi offerantur, & quanto intensius & accuratius examinationi incumbit, tanto magis de illis tenebris obvoluetur, vt experientia docet. Quòd si aliquando contingat hunc scrupulosum aliquid illicitum efficere, non illi est culpæ tribuendum, cum ex recta intentione ob vitanda grauissima inconuenientia processerit, nullo modo facturus; si existimaret sibi aliquod malum adesse, ita ex Caicran. Cordub. & communi notatit Villalob. *tom. 1. sum. tract. 1. diffie. 26. vers. y notese mucho.*

3 Si vero scrupuli sint, ut sæpius esse solent de rebus præteritis, an scilicet confiteris in aliquam cogitationem turpem blasphemiam, desperationis, vel quid simile; tunc eadem regula seruanda est, ut nisi certò, & absque inuestigatione tibi constet confensisse, reputare potes non præbuisse consensum ita Thom. Sanch. *suprà.* Azor. *lib. 1. cap. 20. quæst. 7.* Peccata enim mortalia de se ita manifesta sunt, ut primo aspectu, præcipue à timoratis, cognosci possint.

4 Quòd si non de peccatis scrupuli sint, sed de obligatione inde conseruante, an scilicet confessiones factæ fuerint legitime, hoc est, de omnibus peccatis, vel cum sufficiente examine, & dolore; nullo modo Sacerdos permittat repetere confessiones, quando constat mediocrem diligentiam in confessione facta adhibitam esse, Quia probabiliter, imò moraliter certò presumere debet precepto confessionis scrupulosum satisfecisse, Aliàs si confessionem permittit repeti; scrupulosus in infinitum augetur, & facta vna confessione, de eadem ipsa vehementiori scrupulo agitabitur, an fuerit cum vero dolore, sufficiente examine, &c. Quapropter bene dixit Eman. Saa *verbo dubium, num. 5. edit. Complut. & Rom.* scrupulosum non teneri fateri, nisi quæ potest iurare, & fuisse peccata mortalia, & se nunquam illa fuisse confessum: cui doctrinæ consentit Thom. Sanchez *suprà* num. 85. Ioan. Sanchez aliis relatis *disp. 41. num. 18. & 20. fine.*

5 Aduertunt Azor *suprà* q. 7. Thom. Sanch. *num. 83.* Ioan. Sanch. *n. 29.* non debere Confessarium frequenter, & in plurimum dubitationes scrupulosis admittere, sed illum repellere etiam vt bis apertis, vt Christus *Matth. 8.* discipulis timentibus naufragium dixit, *Quid timidi estis modica fidei?* id est modicæ fiducia; siue confidentiæ; aliàs nunquam fons scrupulorum extinguetur.

6 Tandem dicunt, & bene supradicti Doctores, specialiter Azor, & Sanchez, debere Confessarium dubitationes scrupulosis hominis semper in mitiorem partem interpretari. Tum quia dubia in mitiorem partem interpretanda sunt, ex text. *in c. errore, de reg. iur.* Tum & præcipue, quia ipsemet scrupulosus, & formido grauiora omnia repræsentat, quam in se sunt, facitque trepidare, ubi nulla est occasio trepidationis, vel timoris.

7 Alia remedia videri possunt contra scrupulos in Laurent. Iustinian. *de disciplina Christiana relig. c. 11.* Gerson. *p. 2. tract. de preparat. ad Missam, confid. 3.* Syluest. *verbo scrupulus, Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diffie. 27.* Rodrig. *tom. 3. qq. regul. q. 66. art. 3. per rotam.* Salas *1. 2. tract. 7. de conscientia, disp. vnic. sect. 29. circa finem.* & aliis ab eisdem relatis.